

PROFIELEN

ISSUE #140 OKTOBER 2017

**zorgen
voor elkaar**

**NOOIT MEER
TENTAMENS**
bij bedrijfs-
kunde

**COMING-
OUT
FOR
DUMMIES.**
een
handleiding

Zorgen voor familie drukt studiesucces
6 PROCENT STUDENTEN HEEFT ZORGTAKEN

IN MEMORIAM

Geschokt en diepbedroefd zijn wij door het plotselinge overlijden van

Kimberley Elisa Capelle

Kimberley blijft in onze herinnering als een betrokken en gedreven student van de opleiding maatschappelijk werk en dienstverlening.

Wij wensen haar familie en vrienden heel veel kracht toe om dit zware verlies te dragen.

*Medewerkers en medestudenten
Instituut voor Sociale Opleidingen
Hogeschool Rotterdam*

IN MEMORIAM

Verdrietig en verslagen hebben wij kennisgenomen van het overlijden van

Bibi van Atten

Bibi leeft in onze herinnering voort als een initiatiefrijke en creatieve student van de opleiding sociaal pedagogische hulpverlening.

Haar betrokkenheid, authenticiteit en de manier waarop ze altijd voor een ander klaarstond zijn een inspiratie voor velen.

Wij wensen haar familie en vrienden heel veel kracht toe om dit grote verlies te dragen.

*Medewerkers en medestudenten
Hogeschool Rotterdam*

‘Toen ik m’n ouders vertelde dat ik homo was, waren ze niet blij. Ze waren bang dat ik ongelukkig zou worden en verdrietig dat ik nooit het geluk van een eigen gezin zou kennen. Het waren lastige jaren, maar sinds ik uit huis ben, hebben we weer goed contact.’

vertelt Omar over zijn coming-out (p.22).

colofon

Verschijningsdatum Profielen 140, 9 oktober 2017 **Hoofdredacteur** Tosca Sel **Eindredacteur** Esmé van der Molen **Redactie** Darice de Cuba, Demian Janssen, Olmo Linthorst, Dorine van Namen, Jos van Nierop, Tosca Sel, Zoë Cozijnsen (stagiair) **Redactieraad** Elsje Jorritsma (voorzitter) **Corrector** Marco Prins **Medewerkers aan dit nummer** Jonathan van Noord, Hoger Onderwijs Persbureau [HOP] **Foto's** Wouter le Duc, Frank Hanswijk, Anne Hospers, Withney Irokromo, Sugarcoated, Astrid Zuidema **Illustraties** Demian Janssen, Ferdy Remijn **Vormgeving** evvu.ch/Evelien van Vugt, i.s.m. Maxime Biekmann **Coverbeeld** Ferdy Remijn **Redactieadres** Museumpark 40, hoogbouw bg, kamer MP.H.00.035. Postbus 25035, 3001 HA Rotterdam. Telefoon (010) 794 45 75. profielen@hr.nl. Open: ma. t/m vr. 10.00-17.00 uur **Advertenties** Via profielen.hr.nl **Druk** Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam **Jaargang** 29 **ISSN** 1385-6677. **Profielen 141** verschijnt op 20 november 2017

HET IS VERBODEN ZONDER TOESTEMMING VAN DE HOOFDREDACTEUR ARTIKELN OF ILLUSTRATIES GEHEEL OF GEDEELTELIJK OVER TE NEMEN.

MANTELZORG
Zorgen voor familie drukt studiesucces

10

Het dilemma:

wel of niet op je werk vertellen dat je hiv hebt?

12

INTERVIEW

COMING-OUT VOOR DUMMIES

22

Nieuws:

- 04 Kort
- 07 Lero natuurkunde in de lift
- 09 Geen schriftelijke tentamens meer bij bedrijfskunde
- 16 Toename vluchtelingstudenten

Column:

- 05 Lieve Tosca: Schelden met 'homo'
- 08 Derek Otte: Hobbymatig

Verder:

- 18 Beeldreportage: De nieuwe KZ
- 26 Afgestudeerd: onderwijsmanagers-duo COM
- 27 Uit in Rotterdam: Marché 010
- 28 Wie ben jij dan: Hoger Mohammad, Ad ondernemen

Aan dit nummer werkten mee:

ZOË COZIJNSEN > Stagiaire journalistiek

Aan het einde van dit studiejaar studeert Zoë af aan de School voor Journalistiek. Maar eerst loopt ze nog stage bij Profielen. Lees haar stukken op profielen.hr.nl en in ons volgende nummer.

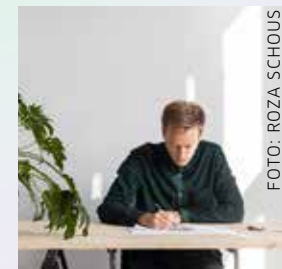
< ELSJE JORRITSM A > Voorzitter redactieraad

Journalist bij NRC Handelsblad (gespecialiseerd in jeugd en gezin) en voormalig advocaat: Elsje Jorritsma ticks all the boxes voor het voorzitterschap van de redactieraad van Profielen. Ze volgt Japke D. Bouma op.

< FERDY REMIJN > Illustrator

Ferdy studeerde in 2014 af aan de Willem de Kooning Academie. Als student was hij al gespecialiseerd in illustraties met wilde dieren, en nu, als zelfstandig gevestigd illustrator, maakt hij er zijn werk van. Zie zijn sifaka's op de cover en p.10.

FOTO: ROZA SCHOUS

FOLLOW US:

[TWITTER.COM/profielen](https://twitter.com/profielen)

[FACEBOOK.COM/profielen](https://facebook.com/profielen)

instagram.com/profielenplaatjes

[PROFIELEN.HR.NL](https://profielen.hr.nl)

PROFIELEN

Kort

Meer eerstejaars aan hogescholen

Er hebben zich bij hogescholen meer eerstejaars aangemeld dan vorig jaar om deze tijd: **de groei is zes procent**. Vooral studies in de gezondheidszorg zijn populair, blijkt uit de voorlopige cijfers.

Misschien komt dat door de vervroegde deadline voor latingstudies: studiekeuzers moesten eerder de knoop doorhakken. Terugtrekken kan altijd nog, zullen sommigen hebben gedacht.

Vorig jaar hadden de hogescholen eind augustus ruim 140 duizend aanmeldingen binnen, nu bijna 150 duizend.

De aanmeldingen geven een indicatie van de trend, maar het is nog niet bekend hoeveel eerstejaars daadwerkelijk aan de start verschijnen. Meestal is dat grofweg een derde minder. Pas in het voorjaar wordt het officiële aantal vastgesteld.

HOP

‘Slechte roosters breken me op’

Onze nieuwe blogger Raymond (18) is tweedejaars bedrijfseconomie. Lees zijn blog over roosters op profielen.hr.nl.

FOTO: HANS TAK

Wijnand van den Brink is per 1 oktober 2017 lid van het college van bestuur van de Hogeschool Rotterdam. Hij was onderwijsdirecteur van IGO (instituut voor gebouwde omgeving) van de HR. Van den Brink vervangt collegelid Jan Roelof die met pensioen is.

‘Misschien moet je toe naar een bsa waarbij enkele kundige sl-coaches bepalen of je goed genoeg bent om naar het tweede jaar te gaan.’

Afgestudeerde Brian van der Sluijs kijkt terug op tweeënhalf jaar medezeggenschapsraad. Kijk op profielen.hr.nl voor het hele verhaal.

Minder vwo'ers op het hbo

15,3%

In 2004 stroomde 15,3 procent van de vwo-geslaagden direct door naar het hbo.

9,8%

In 2015 9,8 procent.

8,6%

In 2016 was dat 8,6 procent.

3,5%

In 2016 ging 3,5 procent van de vwo-gediplomeerden met een niet-westerse achtergrond naar het hbo.

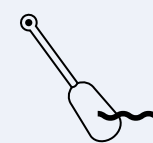
9,3%

Tegen 9,3 procent van de vwo'ers met een Nederlandse achtergrond.

Bron: CBS

SPORTEN

Wil je weleens wat anders dan trekken aan gewichten in de sportschool?

Skadi

Roeivereniging Skadi is een van de populairste sportverenigingen onder studenten in Rotterdam.

RSRC

Nast drie herenteams heeft de Rotterdamse Studenten Rugby Club sinds kort ook een damesteam.

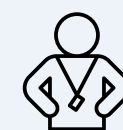
R.S.T.V. Passing Shot

De studententennisvereniging van Rotterdam.

R.S.V. Antibarbari

Antibarbari is de studentenvoetbalvereniging van Rotterdam waar op verschillende niveaus gevoetbald kan worden. Er zijn mannen- en vrouwenteams.

Erasmus Sport

Ook hbo'ers kunnen voor allerlei sporten terecht in het sportcentrum op de campus van de Erasmus Universiteit.

COLUMN

LIEVE TOSCA

FOTO: SUGARCOATED

Lieve Tosca,

Ik heb een collega in mijn team die heel vaak ziek is. Naast dat ze ieder virusje meepakt, heeft ze een lastige zwangerschap en kraamtijd achter de rug. Een paar maanden geleden kwam ze weer volledig werken, maar dat was niet van lange duur. Ze is overspannen thuis. Nou kan dat natuurlijk allemaal best, maar we zijn Facebookvrienden en ik zie regelmatig 'gezellige' foto's langskomen. Ze lijkt niet ziek. Moet ik dit bij m'n leidinggevende melden?

Grts, Klikspaan

Lieve Klikspaan,

Ziektes en stressklachten komen in heel veel vormen en ik denk niet dat jij de aangewezen persoon bent om te beoordelen of je collega wel echt ziek is. En al helemaal niet op basis van de snippets informatie die je op social media tegenkomt. Want ben je alleen overspannen als je foto's van jezelf huilend in bed, opgerold onder de dekens op Facebook (of andere social media) zet of mag je soms eens een goed uurtje hebben en daar een foto van maken en uploaden? En moet daar dan direct een disclaimer of briefje van de dokter bij?

Ik denk dat we leidinggevend en bedrijfsartsen hebben die goed in de gaten houden of mensen 'spijbelen' of echt ziek zijn. Achter de schermen gaat er na een aantal ziekmeldingen een heel proces lopen dat erop gemaakt is om je collega op een goede manier zo snel mogelijk weer aan het werk te krijgen. Dus als ze thuis is, is dat waarschijnlijk met een goede reden.

Als jij last hebt van je zieke collega is het natuurlijk wel goed om het daar met je leidinggevende over te hebben. Ervaar je te veel werkdruk of heb je nieuwe taken die niet binnen jouw functie passen omdat je collega er steeds niet is? Misschien is het dan tijd om met het team te praten over taakverdeling en te kijken of er mogelijkheden zijn voor vervanging van je zieke collega.

Ook denk ik dat het goed is om je Facebookvriendschap met deze collega te verbreken. Want als je echt een vriend was, had je haar gevraagd wat er loos is en overwoog je niet zonder context te gaan klagen bij je baas.

Lfs Tosca

Tosca Sel is hoofdredacteur van Profielen. Heb je ook een vraag voor haar? Mail Lieve Tosca op t.sel@hr.nl. En volg haar wekelijkse rubriek op profielen.hr.nl.

Opleidingscommissies krijgen instemmingsrecht

Vanaf dit studiejaar krijgen de opleidingscommissies (OC's) meer zeggenschap dan voorheen. Elke opleiding heeft een opleidingscommissie met daarin ten minste drie studenten en evenveel medewerkers/docenten. Ze adviseren de onderwijsmanagers en instituutdirecteuren over de inhoud van het studieprogramma, de studielast en de tentamens.

Instemmingsrecht is er nu onder andere voor de studielast van de opleiding en van afzonderlijke vakken, de inhoud van afstudeerrichtingen en de kwaliteiten (kennis, inzicht en vaardigheden) die een student aan het eind van zijn studie moet bezitten.

De zeggenschap is door de Tweede Kamer meer bij de opleidingscommissies gelegd na de Maagdenhuisbezetting in Amsterdam in 2015. Het onderwerp 'democratisering in het hoger onderwijs' kwam toen nadrukkelijker op de politieke agenda. Tot nu toe worden leden van opleidingscommissies benoemd, maar vanaf volgend studiejaar zijn er verkiezingen. Waarschijnlijk zullen die plaatsvinden in de maand oktober.

STRIP: Mantelzorger uit de kast

VICTOR BOS, afgestudeerd illustratie WdKA 2016

Zorgen voor een ander? Zorg ook voor jezelf

Tips

TIP 1 ZORG VOOR JEZELF

Wil je goed voor een ander zorgen, zorg dan ook goed voor jezelf. Een open deur, maar daarom niet minder waar. Maak tijd om dingen te doen waar je van geniet.

TIP 2 VRAAG OM HULP

Je hoeft echt niet alles zelf te doen. Vraag eens of iemand anders de zorg van je kan overnemen.

TIP 3 NAAR BUITEN

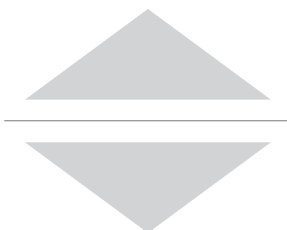
Al is het maar een blokje om, van frisse lucht krijg je energie.

Lees meer over zorgen voor een ziek familielid, terwijl je ook moet studeren op p.10.

LENEN VOOR JE STUDIE

Iets meer dan de helft van de studenten **leent meer bij DUO dan nodig is voor de studie**. Ze gebruiken de lening om te sparen voor de toekomst.

54%
STIJGER

DALER
12%

Nog maar 12 procent van de studenten ziet **een studieschuld als een probleem**, tegenover een derde in 2015.

Bron: Nibud

Volle bak bij lero natuurkunde

JAN RASENBERG WERKT AL BIJNA 30 JAAR BIJ DE LERARENOPLEIDING NATUURKUNDE. Niet eerder maakte de vakgroepcoördinator mee dat het collegejaar begon met twee eerstejaars voltijdklassen. Het aantal nieuwe voltijdstudenten steeg van 23 in 2016 naar 34 in 2017, een stijging van 48 procent. 'De instroom schommelt de laatste jaren zo rond de twintig studenten. Dat is bij ons één klas, want bij natuurkunde zijn de klassen klein vanwege de practica. Dat we dit jaar twee klassen kunnen vullen, is heel bijzonder. Van de acht lerarenopleidingen natuurkunde in het land zijn wij nu de grootste.' Rasenberg heeft wel anders meegemaakt. De jaren negentig waren 'dramatisch'. 'Toen hebben we jaren gehad dat we startten met zes of zeven eerstejaars.' Waarom er nu zo'n uitschieter naar boven is, kan Rasenberg niet verklaren. 'We hebben niet meer werving gedaan dan normaal. Een

collega uit Leeuwarden opperde dat het komt door de welkomstpremie van 5.000 euro die afgestudeerde docenten natuurkunde krijgen van de gemeente Rotterdam als ze hier gaan lesgeven, maar mijn ervaring is dat studenten niet beslissen op dit soort beloningen op de lange termijn. Het helpt natuurlijk wel dat ze weten dat ze waarschijnlijk al tijdens hun stage een baan hebben. Maar dat was voorgaande jaren ook al zo. Ik ben dus heel benieuwd of deze toename duurzaam is.' Natuurkunde is een zogenaamd tekortvak. Naar schatting zijn er in 2020 landelijk 109 openstaande fte (voltijdaanstellingen). In de regio Rijnmond zijn dat er 14. Inmiddels heeft de lero door de toegenomen instroom zelf ook een lerarentekort. Er is een vacature voor 0,7 fte die volgens Rasenberg 'niet makkelijk is in te vullen'. Esmé van der Molen

Bron: CentERdata (2016), Bijlage-Arbeidsmarkt voor leraren po, vo en mbo in meer detail.

HOBBYMATIG

'IK VERLOOR DE PEN UIT HET OOG EN WERD BIJNA WIE IK NIET BEN. DAT RAAD IK JE AF.'

JA HOOR, DAAR ZIJN WE WEER. TENMINSTE, 'WEER', ALS COLUMNIST BEN IK ER NATUURLIJK VOOR HET EERST. DUS, EVEN OPNIEUW.

Daar zijn we dan! Loopt het een beetje met de studie? Mijn jaar loopt goed. Het keuzevak *Spoken Word* is en blijft geweldig om te geven. Ik ben dichter maar eens per week mag ik hier op de hogeschool lesgeven. Leuk joh, van je hobby je werk maken. Eén nadeel: Het schrijven loopt de afgelopen jaren zó lekker dat ik haast geen tijd meer over heb voor andere dingen. Dingen als rust en een sociaal leven. Het lijkt alsof ik op dit punt van de tekst ga klagen, maar echt niet. Ik ga iets heel anders vertellen. Schrijven is namelijk nog steeds mijn hobby. Dat begon toen ik voor het eerst gedichtjes van Toon Hermans las en het werd alleen maar erger bij het horen van de teksten van 2Pac. Ik hield kladblokjes bij en vooral als ik me verveelde, kalkte ik de lijntjes vol met rijmpjes. **Voornamelijk achter in de klas. Dat ik stotterde, hielp ook: Wie niet kan spreken, moet wel schrijven.**

Naarmate ik ouder werd, werden andere dingen belangrijker dan leertjes op papier zetten. Stoer doen, bijvoorbeeld. Héél belangrijk. Daar past poëzie niet zo goed bij. Nadenken over later werd trouwens nóg belangrijker. Daar zorgde de wereld wel voor. Iets 'normaals' worden, iets waar je veiligheid en vastigheid mee creëert. Het schrijven verdween naar de achtergrond. Het had niet veel gescheeld of ik had na de middelbare school mijn studie(s) afgemaakt. Niet omdat ik dat wilde, vooral omdat het zo hoorde. En omdat ik te schijterig was om m'n eigen hobby serieus te nemen.

Om een héél lang verhaal héél kort te maken: Ik verloor de pen uit het oog en werd bijna wie ik niet ben. Dat raad ik je af. Daarna heb ik de wel héél rigoureuze keuze gemaakt om voor goed te stoppen met studeren, om vol achter het rijmen aan te gaan. Een heel grote gok; ook geen aanrader.

Wel promoot ik de middenweg, lopende dit studiejaar: **naar jezelf kijken, naar wat jou middenin je binnenin gelukkig maakt. Los van wat anderen zeggen, gewoon, waar jij blij van wordt.** Wellicht heb je een studie die daarbij past. Misschien helemaal niet. Dat doet er niet toe, da's een andere keuze. De enige keuze die ik je vraag om te maken is: Bewaar en bewaak tijd voor je hobby! Hoe maf die ook is.

Schrijven, tekenen, dansen, acteren, zingen, muziek maken, sporten, vissen, kantklossen, garnalen pellen, postzegels verzamelen, herten fotograferen, docenten pesten; whatever. Bezuinig nooit op waar jouw hart harder van gaat kloppen. Klinkt makkelijk, is lastig want echt... De meesten lukt het niet. Wees er scherp op, helemaal in deze snelle tijd.

Succes en veel plezier, de rest van dit jaar! En geen docenten pesten hè. ▣

Derek Otte, stadsdichter van Rotterdam, schrijft versjes, verhalen en spoken word. Op de HR geeft hij het keuzevak Spoken Word.

FOTO: FRANK HANSWIJK

Opleiding schaft alle tentamens voor eerstejaars af

Komend jaar geen papieren toetsen meer bij bedrijfskunde. De eerstejaars moeten in plaats daarvan vier keer per jaar in een assessment laten zien wat ze geleerd hebben.

OP JE WERK HOEF JE STRAKS OOK GEEN TENTAMENS TE MAKEN. Dus waarom doen we dat wel op de hogeschool? Met dat idee heeft de opleiding bedrijfskunde alle schriftelijke tentamens voor eerstejaars afgeschaft.

De grofweg 250 studenten die per september aan de opleiding zijn begonnen, moeten straks ter afsluiting van elk blok in een assessment van een uur laten zien wat ze geleerd hebben. In dat assessment moeten studenten een eigen beroepsproduct verdedigen en krijgen ze expliciete vragen over de stof.

De gesprekken worden geleid door ingehuurde acteurs en beoordeeld door twee docenten.

Daarin speelt de acteur bijvoorbeeld iemand van een bank of een directeur van een bedrijf. De student moet deze, na de presentatie, overtuigen van zijn of haar ondernemingsplan, investeringsplan of adviesrapport.

Onderwijsmanager Lucas Peters verwacht dat hij met deze toetsvorm niet alleen beter bij de beroepspraktijk aansluit, maar ook dat studenten veel dieper op de stof ingaan dan in de voorheen gebruikelijke meerkeuzetoetsen. 'In een assessment moet je de kennis ook direct toepassen. En we letten op je houding, gedrag en overtuigingskracht. Dat gaat toch verder dan op een papiertje antwoord B invullen.'

KRITIEK OP MEERKEUZETOETSEN

Het brede gebruik van meerkeuzetoetsen in het hoger onderwijs kan al langere tijd op kritiek rekenen. Het belangrijkste probleem van deze toetsvorm is dat je er alleen relatief simpele vragen mee kunt stellen, terwijl verwacht wordt dat hbo-studenten juist hogere cognitieve vaardigheden laten zien. Zo is probleemoplossend vermogen moeilijk te toetsen met meerkeuzevragen. Het voordeel van meerkeuzetoetsen is natuurlijk dat ze, vooral bij grote aantallen studenten, relatief snel nagekeken en daarmee goedkoop zijn. Bovendien krijgen alle studenten exact dezelfde toets, op hetzelfde moment. De toets is voor- en achteraf ook beter met statistische methodes door te lichten op validiteit en betrouwbaarheid. Met schriftelijke tentamens is het makkelijker om achteraf te bewijzen dat iedereen met een voldoende over precies dezelfde lat is gesprongen (en dus over dezelfde minimale hoeveelheid kennis beschikt). Daarom zijn er bij bedrijfskunde nog wel docenten die zich zorgen maken over mogelijke kennishiaten bij studenten onder het nieuwe toetsregime, vertelt Lucas Peters. 'Sommige docenten vragen zich af of we straks wel echt op hetzelfde niveau toetsen als vroeger.'

En kletsen studenten met een gladde babbel zich niet al te makkelijk door zo'n assessment heen? Om dat probleem te ondervangen moeten de acteurs zich aan een script houden waarin ze ook kennisvragen stellen.'

Een ander argument vóór assessments is de persoonlijke aard ervan, zegt Peters. 'Assessments maken in een keer duidelijk of de student goed in de studie zit of niet. Vooral aan het begin van de studie hebben studenten die duidelijkheid erg nodig. We proberen op deze manier een student zo snel mogelijk te voorzien van succesbevestigingen. En een assessment levert veel persoonlijke feedback op. Méér feedback, maar ook concreter en beter toepasbaar dan die uit een schriftelijk tentamen. Na de toets trekken we een kwartier tot een halfuur uit voor de terugkoppeling aan de student.'

'EEN ASSESSMENT LEVERT MEER FEEDBACK OP, MAAR OOK CONCRETER EN BETER TOEPASBAAR DAN DIE UIT EEN SCHRIFTELIJK TENTAMEN.'

GESPECIALISEERDE ACTEURS

De acteurs hebben de opdracht om studenten uit te dagen om al hun competenties over het voetlicht te brengen. Peters: 'Als een student een bepaalde competentie niet laat zien tijdens het gesprek, kunnen de acteurs ernaar vragen. Stel dat ze een student niet overtuigend vinden, dan kan de acteur vrijwel letterlijk zeggen: "Ik ben nog niet helemaal overtuigd, noem nog eens twee argumenten waarom dit beter is dan dat?"'

De opleiding huurt voor de assessments een bedrijf in dat gespecialiseerde acteurs levert. De docenten hebben dan hun handen vrij om het inhoudelijke deel van de presentatie en het gesprek te beoordelen.

Bedrijfskunde is de eerste opleiding op de Hogeschool Rotterdam die papieren toetsen afschaft en alleen nog maar assessments gebruikt als examenvorm. Het onderwijs van de opleiding is volledig op de schop gegaan 'zodat onderwijs en assessment een natuurlijk geheel vormen', aldus Peters. 'Het is de bedoeling dat deze onderwijsvorm ook in hogere leerjaren wordt doorgevoerd.' ▣

Olmo Linthorst

‘Voor mijn ouders ben ik een soort dokter’

ZES PROCENT VAN DE HBO-STUDENTEN HEEFT ZORGTAKEN, op de HR zo'n tweeduizend studenten. Tweedejaars verpleegkunde Wirati is een van hen. Zij zorgt voor haar familie op Bali. De meeste zorg gaat uit naar haar zusje met het syndroom van Down.

HET ZEVENTIENJARIGE ZUSJE VAN WIRATI HEEFT HET SYNDROOM VAN DOWN. Ze is zo groot als een negenjarige, heeft het verstand van een zesjarige, maar de hormonen van een zeventienjarige. Haar ouders zien hun dochter als een klein kind en begrijpen niet dat zij nogal geïnteresseerd is in jongens. Wirati maakt zich zorgen, want wat als het meisje zwanger raakt?

Haar zusje weigert haar mond open te doen bij de tandarts en inmiddels heeft ze rottende kiezen. Daarover maakt Wirati zich ook zorgen.

De vierentwintigjarige Wirati is tweedejaars verpleegkunde en geboren in een klein dorpje op Bali. Haar hele familie woont daar nog.

Elk jaar bezoekt een Nederlands echtpaar het Indonesische eiland en zij raakten bevriend met de ouders van Wirati.

Zij zorgden ervoor dat zij in Nederland kon gaan studeren en maken haar studie mogelijk door haar (instellings)collegegeld te betalen. Wirati woont bij hen in huis, zij noemt hen haar pleegouders. Voor hen is zij de dochter die ze nooit kregen. Door deze mensen is Wirati in staat haar familie te helpen.

TABOE

Down is op het platteland van Indonesië een taboe; het leven van kinderen met dit syndroom heeft er geen waarde. Zij worden verstopt en komen het huis amper uit. Alhoewel de familie van Wirati dat nooit heeft gedaan en zij hun dochter dagelijks meenemen naar het stalletje aan het strand waar zij eten verkopen, heeft het meisje een behoorlijke ontwikkelingsachterstand. **Ze zit veel achter de televisie en pikt daar woorden van op, maar echt goed praten kan ze niet.** Haar ouders weten niet goed hoe ze met hun downdochter moeten omgaan en dat ze zich best kan ontwikkelen als dat gestimuleerd wordt. Ze weten niet dat hun dochter niet erg oud zal worden. Ze kunnen geen grenzen stellen aan haar gedrag, ze accepteren alles wat ze doet en niet doet. Pas twee jaar geleden ging ze naar een school voor gehandicapten, maar daar is ze inmiddels weer van af omdat ze zo veel huilde.

Wirati's zusje is niet haar enige zorg. Haar vader heeft suikerziekte en haar opa is dementerend.

Wat Wirati haar familie brengt, is kennis. 'Voor mijn ouders ben ik een soort dokter.'

En ook al draagt Wirati nu haar kennis over, die beklijft niet zo makkelijk. **Dat betekent dat de regie over de gezondheid van zusje, vader, opa en oma in haar handen ligt.** Elke week belt zij haar oudste zus om te overleggen en tips en opdrachten te geven. Ze probeert elk jaar naar haar familie op vakantie te gaan en dan zo veel mogelijk zelf te regelen, bijvoorbeeld dat haar zusje de prikpijl krijgt. Een injectie per twaalf weken is voldoende voor bescherming tegen zwangerschap, maar op tijd naar de dokter gaan voor een nieuwe injectie lukt haar familie niet en daarom krijgt ze 'm nu helemaal niet, want een onregelmatige toediening maakt deze vorm van anticonceptie onbetrouwbaar.

ALTIJD IN HAAR HOOFD

Wirati is, zoals dat heet, een mantelzorgster. Iemand die langdurig en onbetaald zorgt voor een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende persoon uit zijn of haar omgeving. Vooral de zorg voor haar zusje geeft Wirati stress. **'Als er iets aan de hand is, loop ik te piekeren** en is mijn hoofd vol', zegt ze. Af en toe heeft ze last van concentratieproblemen, terwijl ze die concentratie juist nodig heeft, want haar Nederlandse taalvaardigheid is nog niet optimaal en daar wil ze sneller in vooruitgaan.

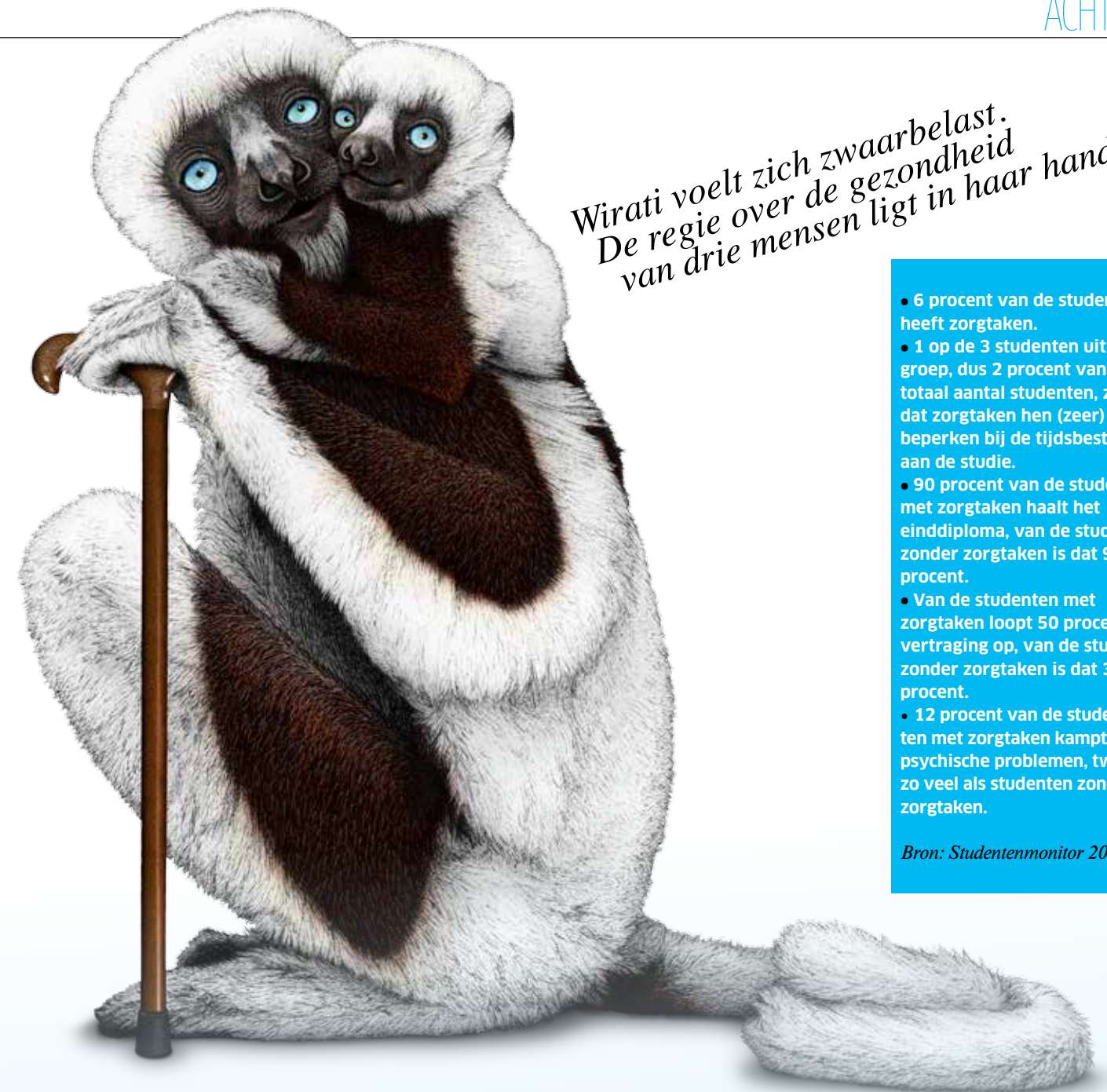
Toch haalde ze in het eerste jaar 53 punten. Genoeg om naar het tweede jaar te gaan, alhoewel 60 punten beter was geweest, vindt ze. Want ze wil haar pleegouders niet op kosten jagen.

Wirati voelt zich zwaarbelast. Dat heeft niet zozeer te maken met dagelijkse zorgtaken, als wel met het gevoel verantwoordelijk te zijn voor haar familie. De regie over de gezondheid van drie mensen ligt in haar handen. Zij zitten altijd in haar hoofd.

VERBORGEN ZORGEN

Wat doet de Hogeschool Rotterdam om studenten als Wirati te helpen?

Om te beginnen is er het deelpunt Studeren met verborgen zorgen, van waaruit studerende mantelzorgers ondersteund kunnen worden tijdens hun studie. Het is een plek

Wirati voelt zich zwaarbelast. De regie over de gezondheid van drie mensen ligt in haar handen.

- 6 procent van de studenten heeft zorgtaken.
- 1 op de 3 studenten uit deze groep, dus 2 procent van het totaal aantal studenten, zegt dat zorgtaken hen (zeer) sterk beperken bij de tijdsbesteding aan de studie.
- 90 procent van de studenten met zorgtaken haalt het eindexamen, van de studenten zonder zorgtaken is dat 92 procent.
- Van de studenten met zorgtaken loopt 50 procent vertraging op, van de studenten zonder zorgtaken is dat 37 procent.
- 12 procent van de studenten met zorgtaken kampt met psychische problemen, twee keer zo veel als studenten zonder zorgtaken.

Bron: Studentenmonitor 2016

waar studenten kunnen binnenlopen om even hun verhaal kwijt te kunnen, informatie of advies te krijgen. Verborgen zorgen, dat ook themabijeenkomsten organiseert, bestaat uit professionals en studenten die zelf mantelzorgster zijn of zijn geweest. Zij geven ook voorlichting aan docenten. Als die doorhebben dat studenten minder aanwezig zijn of lager scoren, dan is dat een goed begin voor een gesprek, vertelt Suzanne Melfor van Verborgen zorgen. 'Alleen al de vraag: "Joh, je gaat niet lekker, wat er is er met je aan de hand?", kan een groot verschil maken in een studentenleven. We zien gelukkig dat steeds meer docenten studenten naar ons doorverwijzen.'

Studenten die studieovertraging oplopen vanwege familie-

omstandigheden - en dat is ongeveer de helft - kunnen terecht bij de decaan. Decanen verwijzen naar passend hulpverlening en helpen bij het verkrijgen van voorzieningen, zowel extern (DUO, particuliere fondsen) als intern (coulance aanwezigheidsverplichting, extra tijd bij tentamens en stage-uren).

Daarnaast is er een hogeschoolbreed keuzevak Mantelzorg. Wirati heeft het keuzevak gevolgd en dat deed haar goed.

'Ik vond het contact met lotgenoten heel fijn. Er zijn meer studenten die worstelen met het combineren van studie en zorg voor een of meer familieleden. Alleen al het besef dat ik niet alleen ben, helpt me.' ■ Dorine van Namen

Het Deelpunt Studeren met verborgen zorgen is onderdeel van Student aan Zet (contactpersoon Suzanne Melfor, locatie Museumpark, kamer 50 op de begane grond, tel. 010-7945113, smvz@hr.nl). Voor meer informatie over mantelzorg: mezzo.nl, expertisecentrummantelzorg.nl.

HET DILEMMA: *wel of niet op je werk vertellen dat je hiv hebt?*

Al sinds 1996 bestaan er virusremmers waardoor mensen met **hiv** niet meer bang hoeven te zijn om aids te krijgen.

Toch is hiv nog steeds omgeven met **stigma's**.

Dat heeft ook gevolgen voor werknemers met hiv.

HR-docent Marlies Wagener promoveerde bij het kenniscentrum Zorginnovatie op **hiv en arbeidsparticipatie**.

Marlies Wagener

'ALS JE NIET VERTELT DAT JE HIV HEBT, LOOP JE ROND MET EEN GEHEIM EN DAT KAN PSYCHISCHE KLACHTEN VEROORZAKEN.'

'MISSCHIEN BEN IK EEN UITZONDERING', ZEGT MARLIES WAGENER. 'Toen ik vier jaar geleden begon met promoveren, werd ik van alle kanten gewaarschuwd dat het heel zwaar ging worden. Maar ik vond het vooral leuk.'

Het scheelde dat Wagener werkte aan een onderwerp waarbij ze zich betrokken voelde. 'Hiv heeft altijd in de belangstelling van de wetenschap gestaan, maar aandacht voor arbeidsdeelname is relatief nieuw. Het was dus heel bevredigend om daaraan te werken.'

Wie anno 2017 hiv-geïnficeerd is in Nederland kan een normaal leven leiden, vertelt Wagener. 'Het is wel een probleem dat hiv vaak laat gediagnosticeerd wordt. Daardoor zijn mensen soms al vrij ziek op het moment dat ze in zorg komen. Maar als mensen eenmaal de juiste hiv-remmende medicatie krijgen, dan kunnen zij er niet alleen goed mee functioneren, ze kunnen het virus op dat moment ook niet meer op anderen overdragen.'

En hoe is het met de arbeidsdeelname gesteld?

'Er bestaan geen landelijke cijfers over het percentage mensen dat werkt met hiv. Wij hebben in ons onderzoek een groep van 400 hiv-patiënten van Erasmus MC gevolgd en aan die groep gevraagd wie er werkt. **Daarbij kwamen we op een arbeidsdeelname van 65 procent, maar daar zijn wel wat kanttekeningen bij te plaatsen.** Zo hadden we alleen Nederlandssprekende respondenten en je kan aannemen dat de arbeidsparticipatie van migranten die geen Nederlands spreken lager is. Ook zal er een vertekening zijn, omdat mensen die zich slecht voelen minder vaak meedoen aan onderzoek. Ik denk dus dat arbeidsdeelname gemiddeld iets lager is dan die 65 procent.'

Wat vind je van dat percentage?

Is het hoog of juist aan de lage kant?

'We hebben het vergeleken met cijfers van de algemene Nederlandse bevolking en dat

is ongeveer hetzelfde, **maar als je gaat inzoomen op bepaalde leeftijdsgroepen en op mannen, dan is de arbeidsdeelname duidelijk lager.** Bij de groep 40- tot 54-jarigen is die bijvoorbeeld 6 procent lager dan bij de algemene Nederlandse bevolking en bij jonge mannen van 20 tot 39 jaar scheelt het zelfs 11 procent.

'Hebben mensen met hiv een baan, dan wijken hun ziekteverzuim en productiviteitsverlies niet veel af van het Nederlandse gemiddelde.'

Je stelt dat je in Nederland prima kunt leven met hiv,

maar je onderzoek laat ook zien dat klachten als vermoeidheid en depressie regelmatig voorkomen onder werknemers met hiv.

'Je hoort inderdaad vaak dat mensen met hiv klagen over vermoeidheid. Tegelijkertijd is het best ingewikkeld om erachter te komen waar dat aan ligt. Komt het door de hiv, de medicatie, iemands persoonlijkheid of door het drukke leven dat hij leidt?'

'Het moment van de diagnose is voor veel mensen bovendien een moeilijke periode. Je moet dat een plek geven. Als er vervolgens iemand in de omgeving overlijdt, er weer iets negatiefs over hiv in het nieuws is of je een nieuwe relatie start, dan kunnen dat triggers zijn voor depressieve klachten.'

Daarnaast kunnen mensen met hiv ook cognitieve problemen hebben.

Waar hebben ze dan last van?

'Ze hebben bijvoorbeeld meer moeite met dingen onthouden of last van concentratieproblemen. Uit ons onderzoek blijkt dat een derde van de mensen met hiv dit soort cognitieve problemen heeft. Vroeger had je veel aidsdementie. Dat komt nu veel minder voor, maar er zijn wel dus wel die milde cognitieve beperkingen. Het is belangrijk om hiv-patiënten hiernaar te vragen, omdat zij dit soort klachten vaak niet linken aan hun hiv of medicatiegebruik. Een onderdeel van mijn promotietraject was

het ontwikkelen van de richtlijn Hiv en arbeid. Daar hebben we deze aanbeveling ook in opgenomen.

'Als je merkt dat je last hebt van cognitieve problemen, dan kan het lastig worden op het werk. Misschien ga je dan vaker kortdurend verzuimen. **Als je leidinggevende niet weet dat jij hiv hebt, kan het moeilijk zijn om dit verzuim goed te "lezen".** Dat kan een moment zijn waarop het misschien beter is om je werkgever te vertellen dat je hiv hebt, iets wat de meeste mensen met hiv niet doen.'

Hoe moeilijk is het om op het werk te vertellen dat je hiv hebt?

'Het kwam als het grootste dilemma uit ons onderzoek. Mensen zijn niet verplicht om het op hun werk te vertellen. Als je het deelt, kun je het nooit meer terugdraaien. Mensen wegen de mogelijkheid dat openheid leidt tot sociale vermijding of zelfs ontslag. Maar als je het niet vertelt, loop je dus rond met een geheim en dat kan psychische klachten veroorzaken.'

Zijn ontslag en uitsluiting dingen die echt gebeuren of is het meer een angst?

'We hebben zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek gedaan. Uit de harde cijfers blijkt dat het vooral om angst voor het stigma gaat. Maar in de interviews voor het kwalitatieve onderzoek hoorden we inderdaad verhalen over vervelende consequenties van openheid. Zo vertelde een manager die voor een Amerikaans bedrijf werkt dat hij het nooit aan zijn baas zou kunnen vertellen. Dat was niet eens een overweging. In zo'n snelle wereld was openheid over hiv not done. **En wat betreft ontslag: je kan natuurlijk niet ontslagen worden vanwege hiv,** maar een leidinggevende kan altijd wel iets vinden, zeiden de respondenten. Mensen voelen zich daar dus niet altijd veilig bij.'

Openheid over hiv is ook lastig, omdat er nog veel onwetendheid is.

'Het feit dat het een seksueel overdraagbare aandoening is, maakt het extra gevoelig. "Wat doe jij allemaal wel niet om hiv opgelopen te hebben?" Vaak wordt het op die manier ingevuld. Maar het is helemaal niet gezegd dat je er altijd zo veel invloed op hebt. Je kan ook voorgelogen zijn door je sekspartner en op die manier hiv hebben gekregen. En ja, je kan ook hiv krijgen omdat je onveilige seks hebt gehad.'

Is er minder compassie omdat mensen

denken dat hiv-patiënten het aan zichzelf te wijten hebben?

'Jazeker. Kanker overkomt je meer, is de gedachte. Maar het is ook angst. **Nog steeds zijn er mensen die denken dat zij hiv kunnen krijgen van een hand schudden** of het toilet delen met een collega met hiv.'

Dus om het voor eens en altijd uit de wereld te helpen:

we kunnen elkaar een hand geven, we kunnen samen lunchen of gaan survivalen.

'DE ARBEIDSDEELNAME VAN JONGE MANNEN MET HIV IS 11 PROCENT LAGER DAN HET GEMIDDELDE.'

'Ja! Als je een collega of medestudent student hebt met hiv kun je alles doen en delen wat je met andere collega's doet. Hier op de hogeschool lopen ook mensen met hiv rond. En mijn boodschap is: Dat doet er dus eigenlijk niet toe. Het maakt iemand niet minder interessant of juist interessanter, **hij kan gewoon prima functioneren.** Maar wat er vaak gebeurt, is dat dit gegeven het roddelcircuit in gaat.'

Wat is nou goed werkgeverschap als het gaat om hiv?

'Openheid, het gesprek aangaan en tolerantie. Kijk samen hoe iemand zo goed en veilig mogelijk aan het werk kan. Dat doe je omdat je als werkgever inclusief wilt zijn. In Nederland gaat dat best goed, maar zelfs hier ervaren mensen met hiv allerlei haken en ogen op de werkvloer. We hebben het onderzoek ook op Barbados uitgevoerd. Daar is het stigma nog zo veel groter. Mensen waren heel blij dat er door het onderzoek aandacht was voor hun problemen. **Het meeste hiv-onderzoek gaat over medicijnen.** Die focus is terecht, maar mensen kunnen tegenwoordig doorleven met hiv en daarom worden andere vragen rondom kwaliteit van leven en arbeidsparticipatie steeds belangrijker.' □

HIV IN NEDERLAND

- 22.900 mensen in Nederland hebben hiv.
- 88 procent van hen wordt behandeld.
- Naar schatting 2.800 mensen in Nederland weten niet dat ze hiv hebben.
- Ongeveer 1.000 mensen per jaar krijgen een positieve hiv-diagnose.
- Jaarlijks sterven meer dan 100 mensen aan hiv en aids, omdat zij niet op tijd in behandeling komen.

Bron: www.aidsfonds.nl

GROTE TOENAME vluchtelingstudenten op HR

De Hogeschool Rotterdam wordt steeds vaker gevonden door mensen met een vluchtelingachtergrond. Niet alleen is het aantal bachelor- en Ad-studenten sterk gestegen, ook de taalcursussen krijgen meer aanmeldingen dan er plaats is.

DIT COLLEGEJAAR ZIJN NAAR SCHATTING NEGENTIG VLUCHTELINGSTUDENTEN GESTART MET EEN BACHELOR OF AD-OPLEIDING AAN DE HR.

Met de studenten uit de hogere studiejaren meegeteld, lopen er op dit moment ongeveer 110 vluchtelingstudenten rond op de HR. Dat is meer dan vorig collegejaar toen de teller op 70 stond en nog veel meer dan de 35 studenten met een vluchtelingenachtergrond die twee jaar geleden ingeschreven stonden.

60 STUDENTEN UIT SYRIË

De meeste van deze studenten komen uit Syrië (60), op afstand gevolgd door Iran (17). Ze kiezen het vaakst voor een technische studie bij EAS (19 studenten) en bouwinstuut IGO (13) of een tweejarige Ad-opleiding bij de Rotterdam Academy (11). Ook de Rotterdam Business School (10) en de opleidingen van het media-instituut CMI zijn populair (10).

De Rotterdam Academy (RAC) zag het aantal vluchtelingstudenten groeien van 3 vorig jaar naar 16 nu, verdeeld over beide studiejaren. 'In ons geval is de groei goed te verklaren', vertelt Chantal van der Putten, coördinator van de RAC-opleiding integraal bouwmanagement. '13 van de 16 vluchtelingstudenten die bij de RAC studeren, draaien mee in een traject dat wij samen met Dura Vermeer en Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF hebben opgezet. Daarin leiden we ingenieurs op die in hun herkomstland al gediplomeerd zijn, maar die de aansluiting op de Nederlandse arbeidsmarkt moeten vinden.'

De studenten zijn in dienst bij Dura Vermeer en volgen daarnaast de deeltijdopleiding integraal bouwmanagement. Na een voorzichtige start met 3 studenten vorig jaar heeft Van der Putten de huidige 10 eerstejaars verdeeld over twee klassen.

'Een derde van die klassen bestaat dus uit studenten die recent zijn gevlucht, en dat gaat opvallend goed. De dynamiek in de klassen is positief. Bij de lessen Basis Nederlands weten de vluchtelingstudenten vaak meer, omdat ze net alle grammatica- en spellingsregels hebben geleerd.'

Ook lopen ze als afgestudeerde engineers voor in vakken als wiskunde B en constructieleer. Van der Putten: 'Maar wat ze wel lastig vinden, is het schrijven van verslagen en het lezen van studieteksten. In Nederland word je al vanaf de basisschool opgeleid in begrijpend lezen. In Syrië is lezen vooral een technische vaardigheid. Hierin hebben deze studenten dus extra begeleiding nodig.'

OOK 100 MENSEN BEREIKT MET TAALLES

Het convenant Samen sterker voor talent dat de HR in 2015 met het UAF afsloot, voorziet in die extra begeleiding. Ook een gevolg van de afspraken tussen HR en UAF is het steunpunt *Vluchtelingenstudenten Support* van Student aan Zet. Sara Mhamdi werkt er als coördinator. Zij merkt dat de Hogeschool Rotterdam als instituut steeds bekender begint te worden onder vluchtelingen. 'Doordat we een steunpunt hebben, is de kennis gebundeld en kunnen we vluchtelingstudenten goed helpen. Meestal hebben ze heel praktische vragen. Ze hebben door hun vlucht kostbare tijd verloren; nu willen ze doorpakken.'

Mhamdi merkt verder dat de HR een goede naam heeft opgebouwd als taalaanbieder. 'Doordat ze hier Nederlandse les kunnen volgen, raken ze vertrouwd met de HR als instituut.'

Afgelopen zomer volgden 48 vluchtelingen op de HR een summerschool Nederlandse taal. Taaldocent Hilde Valentin moest veel mensen teleurstellen:

'Alles bij elkaar hadden we 104 aanmeldingen. Maar we hadden gewoon niet genoeg plek.'

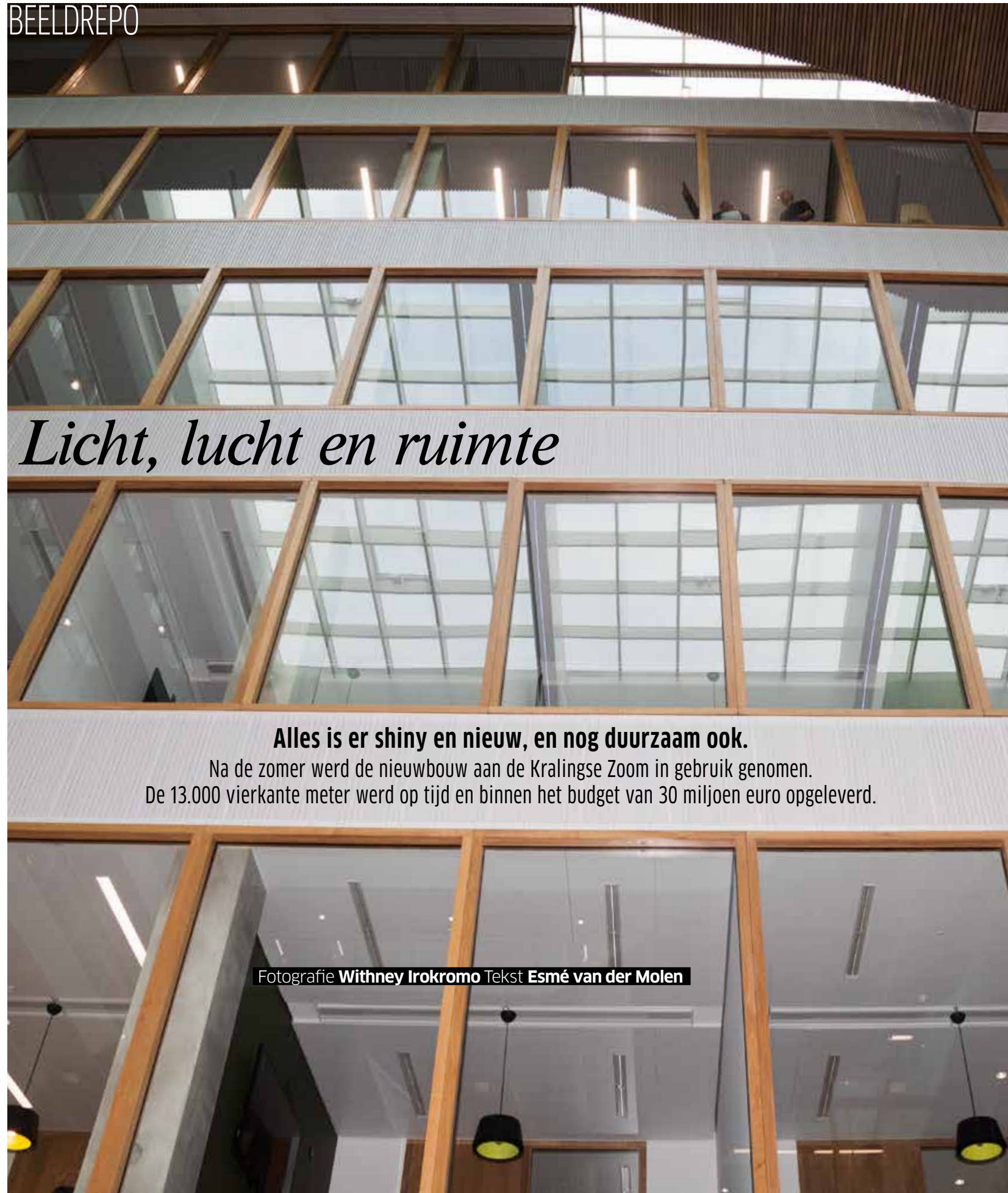
Met de volle zomerklas en de inschrijvingen voor het huidige collegejaar is de belofte van collegevoorzitter Ron Bormans uit 2015 ingelost om 100 vluchtelingstudenten op te nemen en nog eens 100 vluchtelingen Nederlandse les te geven. Valentin: 'Afgelopen jaar bereikten we al bijna 50 cursisten met onze cursussen Nederlandse taal. Met de laatste summerschool erbij opgeteld, hebben we inmiddels inderdaad de 100 gehaald.'

'BIJ NEDERLANDS WETEN DE VLUCHTELINGSTUDENTEN VAAK MEER, OMDAT ZE NET ALLE GRAMMATICA- EN SPELLINGSREGELS HEBBEN GELEERD.'

TAALLES HR ALS ENIGE OPTIE

De HR voorziet hiermee in een belangrijke behoefte. Als invulling van haar maatschappelijke verantwoordelijkheid biedt de hogeschool de cursussen gratis aan. Voor sommige cursisten is dit de enige mogelijkheid om in een onderwijssetting Nederlands te leren. Zo vertelt Sena dat zij na de coup Turkije moest ontvluchten. 'Ik had daar een goede baan, maar ben door mijn vlucht alles kwijtgeraakt. Ook mijn banktegoeden zijn bevroren. Aangezien de Nederlandse overheid Turkije als veilig land beschouwt, heb ik geen status en daarom kan ik geen beroep doen op een lening van DUO. Dat betekent dat ik geen geld heb om zelf een cursus te betalen, terwijl ik de taal heel graag wil leren. De cursus op de HR is dus een uitkomst, al zou ik graag nog veel intensiever onderwijs willen volgen.' ■ *Esmé van der Molen*

Lees op www.profielen.hr.nl de XL-versie van dit stuk, met daarin een interview met eerstejaars Hazem uit Syrië. Zoek op 'vluchtelingstudenten'.

Licht, lucht en ruimte

Alles is er shiny en nieuw, en nog duurzaam ook.

Na de zomer werd de nieuwbouw aan de Kralingse Zoom in gebruik genomen. De 13.000 vierkante meter werd op tijd en binnen het budget van 30 miljoen euro opgeleverd.

Fotografie **Withney Irokromo** Tekst **Esmé van der Molen**

Houten trap als eyecatcher

DE ZES VERDIEPINGEN VAN GEBOUW D worden verbonden door een enorme houten trap die het beeld van het atrium bepaalt. Verdeeld over de verdiepingen vind je tien studiepleinen waar studenten kunnen studeren, overleggen, hangen of hun boterham kunnen eten.

100 onderwijsruimtes

IN DE NIEUWBOUW IS ER PLEK VOOR 11.000 STUDENTEN EN 850 MEDEWERKERS. Het telt 100 onderwijsruimtes, variërend van kleine plekken tot gewone klaslokalen en ruimtes waar maximaal 93 mensen in kunnen. Volgens de architect Paul de Ruiter kan je studenten rond stopcontacten organiseren. 'Daar waar ze hun stekker kwijt kunnen, zitten ze.' En dus heeft gebouw D maar liefst 2.500 wandcontactdozen.

DE NIEUWBOUW ONTVING HET INTERNATIONALE CERTIFICAAT VOOR DUURZAAMHEID: BREEAM label excellent. Voor architect De Ruiter zit die duurzaamheid niet alleen in materialen of zonnepanelen (30 stuks), maar ook in de menselijke maat. 'Het klimaat in de school is belangrijk om goed te kunnen studeren. Daarom hebben we veel aandacht besteed aan klimaatsystemen en hebben we slimme oplossingen bedacht voor frisse lucht, ventilatie en koeling. Ook de trap die het hart van het atrium vormt, nodigt uit tot gezond gedrag. Mensen nemen nu eerder de trap dan voorheen.'

Coming-Out voor Dummies

Op 11 oktober is het Coming Out Day. De dag waarop er wereldwijd wordt stilgestaan bij het moment dat homo's, lesbiennes, biseksuelen en alle andere niet-hetero's uit de kast komen. Omdat dat voor velen nogal een dingetje is, heeft Lieve Tosca een stappenplan gemaakt.

Waar hetero's iedereen doorlopend over hun geaardheid vertellen en daar vaak geen seconde bij stilstaan - ooit een hetero de ruimte zien scannen om in te schatten hoe het 'nieuws' zou vallen voordat hij over z'n partner vertelt? - ligt dat voor homo's net even anders. Ondanks dat in de Grondwet staat dat alle Nederlanders in alle gevallen gelijk behandeld moeten worden, gebeurt dat niet altijd. Regelmatig is er nieuws over geweld tegen homo's. Jongens die in elkaar geslagen worden omdat ze hand in hand lopen en meisjes die onpure teksten zoals 'daar moet een piemel in' naar hun hoofd geslingerd krijgen. Niet-hetero zijn is dus een dingetje. En dat komt vooral omdat andersgeaarden in de minderheid zijn en mensen vaak moeite hebben met het accepteren van dingen die anders zijn. **Ook op de HR zijn hetero's in de meerderheid.** Bij het invullen van het grote gender- en geaardheidsonderzoek dat *Profielen* deed, gaf 82,6 procent van de studenten aan hetero te zijn. Van de overige studenten is 3,6 procent homo (mannen die op mannen vallen), 1,9 procent lesbisch (vrouwen die op vrouwen vallen), 6 procent bi (studenten die op mannen en vrouwen vallen), 1,6 procent

pan (studenten die genderblind zijn) en 1,2 procent demi- of aseksueel (studenten met weinig tot geen seksuele interesse). 2,3 procent twijfelt nog en 0,6 procent is wéér andersgeaard.

OP JOUW VOORWAARDEN

Als je niet op het andere geslacht valt, is er vaak een moment waarop je dat voor het eerst aan je omgeving vertelt. Uit de kast komen noemen we dat. Sommige niet-hetero's weten het hun hele leven al en hebben niet zo'n moment. Ze groeien gewoon zo op en vertellen net zo gemakkelijk over hun liefdesleven als hetero's. Anderen worden pas op latere leeftijd voor het eerst verliefd op iemand van hetzelfde geslacht en willen dan het een en ander uitleggen. Maar laten we, voordat we aan het coming-out-stappenplan beginnen, over een ding heel duidelijk zijn: **jouw seksuele voorkeur is jouw zaak. Je hoeft deze dus alleen maar met mensen te bespreken als je dat zelf wilt.** En het feit dat iemand heeft bedacht dat het Coming Out Day is, betekent niet dat je uit de kast móet. Jij mag het doen op jouw moment en op jouw voorwaarden. En als het zo ver is, kan je deze handleiding gebruiken.

Ben je er klaar voor?

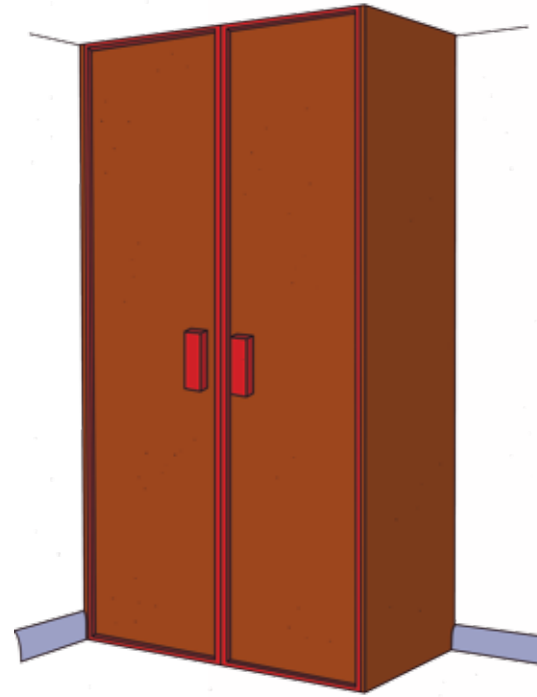
1 Uit het grote gender- en geaardheidsonderzoek van *Profielen* blijkt dat de meeste hetero's al vanaf de basisschool weten dat ze op het andere geslacht vallen. Niet-hetero's hebben meer tijd nodig om uit te vinden hoe ze geaard zijn. En als ze het dan weten, duurt het volgens het COC - de belangenvereniging voor homo's, lesbiennes, biseksuelen en transgenders - ruim drie jaar voordat ze uit de kast komen. De 'coming in' wordt dat genoemd en die begint vanaf het moment waarop je voor eerst warme gevoelens krijgt voor iemand van je eigen geslacht. Daarna heeft ieder z'n eigen ontdekkingstocht die duurt tot het moment dat je tegen jezelf kan zeggen: Oké, nu weet ik het, ik ben (voornamelijk) homo, lesbisch of bi.

ZOË: 'TOEN IK M'N MOEDER VERTELDE DAT IK VERLIEFD WAS OP EEN MEISJE WAS ZE NIET GESCHOKT. ZE ZEI: "DIE ENE MET WIE JE DE HELE TIJD AAN HET APPEN BENT? IK DACHT AL ZOIETS." DAARMEE WAS DE KOUS AF.'

Wie vertel je het?

2 Geheimen kunnen je eenzaam maken en alleen al daarom is het goed om met anderen over je geaardheid en/of de zoektocht daarnaar te praten. Als je geen vrienden of familie hebt die je met deze informatie vertrouwt, kan het fijn zijn om steun buiten de deur te zoeken. Het COC, Expreszo en Jong & Out zijn goede beginpunten voor je zoektocht. Als jij zelf een beetje door hebt welk gedeelte van de mensheid je de hots geeft, is het waarschijnlijk fijn om dit met je familie te delen. Al is het maar om te voorkomen dat ze het van een ander horen omdat je op een doelgroep-datingapp staat of op 'stiekeme' dates gaat. Vind je het spannend om het aan je ouders te vertellen, oefen het gesprek dan eerst met een ander.

Weet waar je bent

4 Ondanks dat discriminatie bij de wet verboden is, worden niet-hetero's regelmatig gediscrimineerd. Dat je uit de kast bent, betekent helaas niet dat mensen je met open armen en confettikanonnen staan op te wachten. Uit het grote gender- en geaardheidonderzoek blijkt dat 1,6 procent van de studenten weleens is gepest. Bij een ruime meerderheid van deze groep vormde de geaardheid de aanleiding voor het pesten. Toch hebben de meeste studenten geen problemen met een niet-hetero klasgenoot. En als hij of zij een relatie zou beginnen met een andere klasgenoot, denken ze niet dat dat problemen oplevert. Maar op school handjes vasthouden, zoenen of op een andere manier kief doen, wordt van homo's minder geaccepteerd. 2 procent van de studenten (alleen maar mannen, veelal religieus) vindt homogeweld acceptabel. Dat is iets om rekening mee te houden.

Je blijft uit de kast komen

5 Als je eenmaal uit de kast bent gekomen, betekent het niet dat het voor de rest van je leven is gedaan. In iedere nieuwe sociale situatie zal er waarschijnlijk een moment komen waarop mensen over hun partner praten en jij ook iets moet zeggen. Het goede nieuws is: Hoe vaker je het doet, hoe makkelijker het wordt.

ROBIN:

'IK WOON MET PLEZIER IN ROTTERDAM-ZUID, MAAR MIJN HOMOVRIENDEN KOMEN HIER LIEVER NIET. ALS ZE OVER STRAAT LOPEN, WORDEN ZE UITGESCHOLDEN. IK PRIJS ME GELUKKIG MET MIJN VRIENDIN. WIJ KUNNEN EIGENLIJK ALTIJD EN OVERAL ONGESTOORD HAND IN HAND LOPEN.'

GUNNAR:

'ZOWEL OP HET MBO ALS OP HET HBO HEBBEN KLASGENOTEN NOOIT ISSUES GEHAD MET MIJN GEAARDHEID. EN IK HEB HET OOK NOOIT ONDER STOELN OF BANKEN GESTOKEN. ALS JE ER ZELF VREDE MEE HEBT, KAN IK ME NIET VOORSTELLEN DAT ANDEREN ER PROBLEMEN MEE HEBBEN.'

People are assholes

7 Jij bent nu out and (hopelijk) proud en daar gaan mensen wat van vinden. Niet altijd negatief, maar hun meningen zeggen vaak meer over hen dan over jou. Je gaat waarschijnlijk hordes hetero's tegenkomen die niets tégen homo's, lesbo's of bi's hebben, maar toch de meest kwetsende/storende/bekrompen opmerkingen maken. Vergeef het ze, ze weten niet beter. En dan heb je nog de mensen uit de gayscene - van wie je verwacht dat ze ruimdenkend zijn - die bi's en panseksuelen 'nep gays' vinden. Assholes. Anyhow, hieronder de meest voorkomende opmerkingen en mogelijke antwoorden.

HOMO'S

Wie is het mannetje en wie is het vrouwtje in jullie relatie? Ho-mo. Wat denk je zelf?
Bij mij op de sportschool zit een homo, ik durf niet met hem te douchen hoor. En terecht want homo's willen alle mannen doen. Altijd. Overal.

LESBIENNES

Mis je dan geen pik? Shut up!
Geil, mag ik meedoen? Tuurlijk, want we zijn lesbisch én we houden van eikels.
Wie is het mannetje en wie is het vrouwtje? Wie de ruitjesblouse past :).
Lesbisch? Dan ben je bent vast nog nooit een echte man tegengekomen. Klopt, ook jij stelt me teleur.

BI

Oh bi, ik heb altijd al een trio willen doen! Leuk voor je.
Jaja, bi. Waarom zeg je niet gewoon dat je homo bent? Omdat ik bi ben.

TRANSGENDER

En, wat zit er in je broekje? En, wat staat er op jouw bankrekening?
Wil je je laten ombouwen? Ja, ik overweeg een dakkapel.

Vloeibare seksualiteit

6 Dat je nu homo, lesbisch of bi bent, betekent niet dat je dat de rest van je leven blijft. De seksualiteit van de meeste mensen is vloeibaar. Seksuoloog en bioloog Alfred Kinsey publiceerde in 1948 voor het eerst over zijn Kinsey-schaal: Een glijdende schaal met aan de ene kant heteroseksualiteit en aan de andere kant homoseksualiteit. Hij ontdekte dat slechts een paar procent van de mensen helemaal aan het uiteinde van de schaal zit. De rest zit ertussenin en is dus in meer of mindere mate biseksueel. Ze zouden in principe op zowel mannen als vrouwen kunnen vallen. Het is dus handig om je geaardheid te zien als iets vloeibaars, je zou jezelf nog eens kunnen verrassen.

OMAR:

'TOEN IK M'N OUDERS VERTELDE DAT IK HOMO WAS, WAREN ZE NIET BLIJ. ZE WAREN BANG DAT IK VRIENDEN ZOU KWIJTRAKEN. ONGELUKKIG ZOU WORDEN EN VERDRIETIG DAT IK NOOIT HET GELUK VAN EEN EIGEN GEZIN ZOU KENNEN. HET WAREN LASTIGE JAREN, MAAR SINDS IK UIT HUIS BEN, HEBBEN WE WEER GOED CONTACT.'

88%

'Homo' is het meest gebruikte scheldwoord op school: 88 procent van de LHB-jongeren hoort dit scheldwoord weleens. Bron: SCP.

ERWIN:

'VANAF DAG ÉÉN VAN M'N STUDIE DACHT IK: NU ZULLEN ZE HET WETEN OOK. HET WAS VEILIG, WANT IK KENDE M'N KLASGENOTEN TOCH NOG NIET. ALS ZE ME ZOUDEN AFWIJZEN, HAD IK ER OOK GEEN LAST VAN. DUS IK VERTELDE HET GEWOON EN HET BLEEK EEN GOEDE TACTIEK, NIEMAND WEES ME AF. OF IK HEB HET NOOIT GEMERKT.'

Gun mensen de tijd om te wennen

3 Jij hebt al een tijdje over jouw geaardheid nagedacht, maar de mensen aan wie je het vertelt misschien niet. Het kan zijn dat ze ervan uit waren gegaan dat je - zoals het overgrote deel van de mensen - hetero bent en even aan het nieuws moeten wennen. Omdat ze bang zijn dat je nu gepest gaat worden, of het op andere manieren moeilijk krijgt. Dat is niet geheel onterecht. Volgens het COC geven niet-hetero's hun leven een zesje terwijl hetero's hun leven met een acht min beoordelen. Geef mensen de tijd en word niet boos als ze het er moeilijk mee hebben. Waarschijnlijk trekken ze vanzelf bij.

Zo, nu weet je alles. Happy Coming Out Day. Jouw dag kan niet meer stuk! Geniet van alle regenboogvlaggen en geef je eenhoorn een wortel voor de moeite.

'We kunnen het hartgrondig oneens zijn'

HET WAS HELEMAAL NIET DE BEDOELING DAT BERRY IN HET ONDERWIJS TERECHT ZOU KOMEN, laat staan dat hij een opleiding zou managen én een docententeam zou aansturen. Hij had na de havo namelijk maar één grote droom en dat was auto's verkopen. Dus ging hij small business studeren en nam hij een bijbaantje als autoverkoper. Andeweg: 'Dat verkopen deed ik met plezier, maar toen ik m'n diploma op zak had en 't fulltime ging doen, merkte ik dat ik meer kon. Gelukkig belde een HR-docent met wie ik tijdens m'n opleiding goed contact had. Hij vroeg of ik af en toe een lesje 'sales' kon geven en dat greep ik gretig aan. Voor ik het wist stond ik fulltime voor de klas.' En daar - tijdens een van zijn eerste lessen - ontmoette Andeweg studente Janine Slootmaekers. **Ze wilde ondernemer worden en studeerde met veel enthousiasme. Ze hielp bij het proefstuderen en de open dagen en werkte al snel aan een groot ondernemersproject.** Toen ze in haar tweede jaar stage moest lopen, deed ze dat onder andere op de HR. En toen haar stage in het derde jaar op het laatste moment niet doorging, bood Andeweg haar een stageplek aan. Slootmaekers had één voorwaarde: 'Ik wilde iets nieuws leren. Daarom wilde ik gaan lesgeven, want dat had ik nog nooit gedaan.' Andeweg: 'En ze had talent. In het begin deden we het samen, maar aan het einde van de stage had ze mij niet meer nodig.'

Janine Slootmaekers kreeg tijdens haar studie small business & retail management les van Berry Andeweg. Nu zijn ze allebei onderwijsmanager bij deze opleiding.

1.100 STUDENTEN EN 40 DOCENTEN

Terwijl Andeweg steeds meer managementtaken op zich nam en steeds minder voor de klas stond, kreeg Slootmaekers een parttimebaan als docent op de HR én begon ze aan een studie bedrijfskunde aan de Erasmus Universiteit. Slootmaekers: 'Ik wilde graag verder leren, maar kon het slecht combineren. Als ik op de universiteit was, was ik met m'n hoofd op de HR en andersom. Ik stopte met m'n opleiding en ben fulltime voor de klas gaan staan.' **Toen Andeweg in 2013 onderwijsmanager werd, vroeg hij Slootmaekers met hem mee te kijken.** Andeweg: 'Ik merkte al snel dat ik deze functie graag met z'n tweeën zou willen invullen. Je bent verantwoordelijk voor 1.100 studenten en meer dan 40 docenten. Dat kan je wel alleen doen, maar dan kan je nooit innoveren. En dat was juist nodig.' Samen werkten ze aan een nieuw curriculum, stelden ze 'een dijk van een docententeam' samen en werkten ze aan een nieuw onderwijsconcept: het 60 punten-bsa. **Het dynamische duo heeft de rollen verdeeld.** Slootmaekers is de aanjager die mogelijkheden voor verandering ziet en Andeweg is degene die de kritische vragen stelt en op de centen zit. Samen zijn ze perfect in balans. Andeweg: 'Maar maak je geen illusies, we kunnen het ook hartgrondig oneens zijn en dan moet een van de twee zeggen: "Oké, we doen het op jouw manier."' Slootmaekers: 'Maar er is één onderwerp waar we nooit onenigheid over hebben: het personeel. Wat dat betreft zitten we altijd op een lijn.' [Tosca Sel](#)

FOTO'S: FRANK HANSWIJK

Janine Slootmaekers (29)

Tot 2010: sbrm, gevolgd door master onderwijskunde VU
Nu: [onderwijsmanager HR](#)

Berry Andeweg (37)

Tot 2005: sbrm
Nu: [onderwijsmanager HR](#)

Ook Rotterdam-Noord heeft nu een markthal: **Marché 010**

Na de Markthal en de Fenix Food Factory heeft Rotterdam er sinds september een derde overdekte markt bij. In Rotterdam-Noord verrees Marché 010, vlak bij de Hofbogen.

FOTO: ASTRID ZUIDEMA

FOTO'S: ANNE HOSPERS

ALS IK 'S OCHTENDS VROEG MARCHÉ 010 BINNENSTAP, is het een drukke bedoening. Versgebakken brood komt uit de oven, groente en fruit worden uitgesteld en verse vis wordt in het ijs gelegd. In alle opzichten verschilt deze markt al van de toeristische Markthal waar de groente en fruit langzaam verdwijnen en plaatsmaken voor restaurants en churrokraampjes.

'Ik wilde juist een versmarkt', vertelt marktkoopman en initiatiefnemer van Marché 010 Hakim Farkouchi. Hij is een man uit de buurt die zelf 15 jaar op de markt heeft gestaan en tijdens zijn verblijf in Spanje kennismaatte met het fenomeen overdekte markt. 'Dat wilde ik ook.' Toen Farkouchi terugkwam in Rotterdam merkte hij dat zijn familie en mensen uit de wijk moeilijk aan de bak kwamen. 'Ik ben van het type "als het niet door de voordeur kan, dan maar door de achterdeur" en dus wilde ik iets doen voor en door buurtbewoners.'

Toen een garagepand in de buurt leeg kwam te staan, hielpen de jongens uit de wijk mee met de verbouwing tot overdekte versmarkt. Een aantal van hen werkt nu ook bij Marché 010. Het pand heeft plek voor ongeveer dertig ondernemers. Ze komen uit alle lagen van de bevolking, van Turk tot Surinamer en van tiener tot bejaarde. Student international business and languages Gökkan (24) runt bijvoorbeeld met zijn nicht en broer een notenkraam, terwijl Salwa (23) haar baan op een basisschool combineert met een bakkerij waar ze geurige msemen (Marokkaanse pannenkoekjes) maakt. 'Thuis maakte ik altijd msemen op zaterdag en toen ik een artikel over Marché 010 zag, wist ik dat ik voor mezelf wilde beginnen.'

Kaasboer Marco (41) maakte ook een bewuste keus voor Marché 010. 'Twee jaar heb ik een kaaswinkel in de buurt gerund en had ik vooral vaste klanten. Maar die komen hier ook wel én ik heb nu veel meer aanloop.'

Dat is precies wat Farkouchi zo aanspreekt. 'Ondernemers verdienen aan elkaar en de bewoners gunnen het de ondernemers. Daarmee is dit een markt die dicht bij de wijk staat en bovendien laat zien dat het goede leven niet duur hoeft te zijn.' [Jonathan van Noord](#)

Vijverhofstraat 45, ma-zo 7.00-19.00 u.

WIE BEN JIJ DAN?

Hoger Mohammad (27)
TWEDEJAARS AD ONDERNEMEN

'MUZIEK WAS BIJ ONS TABOE'

HIJ HAD NIKS MET VOETBAL, SCHREEF GEDICHTJES EN GING MET MEISJES OM. *Als tienjarig jongetje werd Hoger om die reden gepest. Dat veranderde pas toen hij ging rappen. 'Ik zong mee met liedjes van Eminem. Dat vonden ze wel stoer.'*

Zijn ouders dachten daar anders over, zeker toen Hoger de muziek serieus wilde oppakken. 'Ik ben Koerdisch en muziek is bij ons taboe. Mijn ouders zijn gevlucht zodat hun kinderen een goede toekomst konden opbouwen en dokter of advocaat zouden kunnen worden. Geen muzikant, want dat stond voor hen gelijk aan straatartiesten en aan drugs en alcohol.'

Op de middelbare school loog Hoger tegen zijn moeder dat hij een blokrooster had en daarom langer op school moest blijven. 'Maar ik was al om twee uur klaar om daarna bij een vriend muziek te maken.' Na de middelbare school sloten zijn ouders een deal met hem: Je gaat een diploma halen en daarnaast moet je zelf weten wat je doet.

Resultaat: een afgeronde bachelor hbo-rechten.

En nu dus de tweejarige Ad ondernemen, een opleiding die hem weinig moeite kost. 'Ik heb geen boeken gekocht, alleen samenvattingen gelezen en goed opgelet tijdens de les. Daarmee haalde ik in het eerste jaar alle 60 punten. Waar ik echt wat aan heb, zijn de lessen boekhouden. Daar wist ik niks van, terwijl je dat wel nodig hebt als je een eigen bedrijfje runt.'

Hoger verdient al geld met zijn muziek en hij wil zijn muziekbedrijf graag uitbouwen tot iets waar hij van kan leven. Niet alleen zingt hij, hij begeleidt ook zijn nog succesvollere zingende zus Naaz en schrijft muziek voor anderen, onder andere voor de Aziatische markt.

En de ouders van Hoger en Naaz? Die zijn niet meer alleen trots op hun broer die geneeskunde studeert, maar ook op hun twee kinderen die voor de muziek hebben gekozen. ■ *Jos van Nierop*